

بره سوزی

ابراهیم بصیری

ابراہیم بصیری

بسمه تعالی

خاطرات منظومی که به لهجی محلی سروده شده بنام: (پره‌نوی)
نامیده می‌شود.

این دفتر از زیبا بیای طبیعت، از آداب و رسوم محلی تا تلاش
مداوم دایثار مردان متعهد و مؤمنی که نیر و منور و باگذشت بودند و چه
با در مقابل و جدان آگاه احساس مسئولیت میکردند گفتگو می‌کند.
و یا عبارت دیگر بازگو کننده‌ی دوران طلایی و طرز زندگی آنان می‌باشد.

(هر چند که اکنون گذشت زمان صفای صمیمیت قدیمی را که
دارای آن بودند از بین برده باشد.)

و بگونه‌ای دیگر باید گفت که این دفتر بخوبی کودکی ابرنج‌الی ده‌الگی
است و بلکه گویای اندیشه‌های اوست که پیوسته در آغوش کوه
دشت تمام ناملایمات را لمس کرده و پستی و بلندیها را دیده و با آنها
انس و الفت داشته است، البته در بعضی از کلمات
که بر خواننده ناآشناست توضیحاتی داده خواهد شد: کلمه‌ی بره
که در اول سخن می‌آید، هم است. و آن به قرینه‌ای می‌گویند که درسی کلوتری
تبریز واقع است، و این نام شاید اسم کره‌ی بر باشد یعنی زمین خشک
زیرا با کثر مزارع غله‌ی آنجا بعلت کوهستانی و دیم بودنش آب نمیرسد
و بناچار می‌بایست از آب باران مشروب می‌شد و شاید این نام اولی

از «بندر» گرفته شده است، زیرا بقول عوام از آن روزی که
 بره و خود تبر در یابی بود آنجا بندر بوده و پس از خشکیدن آب
 آن بصورت آبادی درآمده و بنام: بره یا بره نام گذاری شده باشد
 و این نظریه تا چه حد حقیقت دارد با خداست و اما ساحل بودن آنجا
 از کرانه های آن هنوز هم معلوم است و از همان کرانه های نفت و سفید
 غارهایی میکنند که معروف است به غار کران. یا بقول اهل محل
 کران کوولی که در خود اشعار خواهد آمد.

خلاصه نام رسمی آنجا مهر از د دهست، رودخانه ای که از وسط
 دره می سرسبز آن با صدای دلنوازی میکند هنوز هم در گوشه ای
 زنگ میزند، رودی که آب آن شهر بزرگ تبریز را مشروب میکند.

(۱) احتمال میرود که بره از بیرق یعنی: پرچم، گرفته شده است.

بره عموماً زیباست ، بهار و تابستان فرح انگیزی دارد ، میوه باد
 جوبات آن لذیذ و انواع سیب و بخصوص سیب عاشقی و گل سرخ آنجا مظهر
 و معروف بود .

و اما بر ما خاندان که اجدادمان اهل بره میباشد . بمرتبی میگویند .
 آرسی خانواده های اصیل این خاندان بزرگ که بعضی ها تنییر نام
 داده و یاد در دنباله سی نام خانوادگی آنان :
 بیرق و یا بیرتی میباشد در همه جا سکونت دارند .

۱- فلک منہ سرنوشتی یا زاندا
دُمَنیش دوران قالان یوردی پوزاندا
غریب اولوب، شہر کردہ آزاندا

زمان بیزه اوزین ترستہ چوندردی
برہ سوزین یا زوب، سیزہ کوندردی

۲- بره سَنون داغلاروندان آشادیم

بوسلی، فکَرَدَن، گامدان، جوشاردیم

بوسوزلرمی سَنه اونداقوشاردیم

اَلَه اوندانمنی اوردان آز دیردون

ایندی بوردان، بونغمنی یاز دیردون

۳- بره تیر بونان سُر اگلَه

اغلادانا، کولَه دَرَنه، گولَه

بیزَدَن سُر استی بلیوب کورَنه

بوداغلاردان بیزده آشوب یاشاردیق

اتاشلان، ذَلَت اوزین قاشاردیق

۴- آهولارون داغلاروندان قاقپالار

داش دستنده گل چچکون آچالار *

سوری لرون داغلان، داغا آشالار

تولکونده گلوب یاتار ساغینا *

سَرین دوشه دوروب قانخار غینا

۵- بیری کونیدی قشمتی تکیمن اد چار دیم

هامی ادشاتی قابا خلیسوب قاجار دم

یولداش لارا سز سفره سین آچار دیم

هامی گلوب منن یولداش ادلاردی

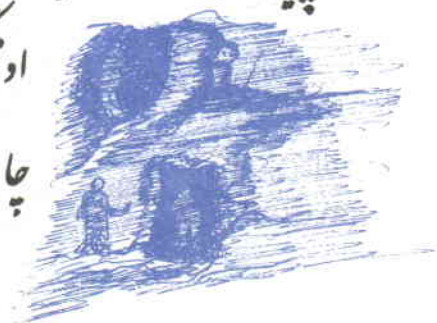
یولداش لیفین محبتین سالاردی

۶- چای بولاغداش قالیوب اوزردیم
بالخ تکین کل دیسینن ، سوزردیم
سودان چنوب چمنلرده گذردیم
آزاد کندوب غم چکین کونلریم
گلجاقتان دادچکین کونلریم

۷- بیر سوریدوق اوشاقلارین دشتی
گیرزنن باجی، گلدیم باجی سس لہی
پیل دشتی، آغاجدان آت میمه سی
اوندا کوردون آتاش لایخ چکردیم
چاپیرداردیم هامی ادشاقی کپسردیم

۸- چوڻ سوڙدیم قوزی لارین بوزونی

سوری سینین گویہ قانخان تورونی

قویون دوغوب. یا لیا ندادوزونی *

دنگد کی معیلده ماق بسنی *

چیشلون بعیلده ماق تسنی

۹- بره بولور من، ازلدن ایرلیم

ایله بیلون بیس گوزلدن ایرلیم

غریب قالدوز من سیرلردن ایرلیم

آلاه ازی پس زمانی خدر سین

گدر گینسی، ازی پنه گوندر سین

۴- دیمرم دقتی کچوب، سوزومون

آزسی بولور یا دمیادی اُنمُون

آلاه بولور چوخ چتیندور دوزومون

سنون پرون اُدولشَن آیردی

منیم یریم بولمتَن آیردی

«- گوی شامی نی مینوب قرقی قوغاندا

قویونلاری کیدب . قالوب موغاندا

بایرام گونی قویون ، قوزی دوغاندا

منده سنی یا داسالوب آغلارام

علاج اولسا گوز کریمی دا غلارام

۱۲- چوخ مپنڊر مه احساساتا سوز لرون
 علاج سيز دى، اَلَدَن وِرمه گوز لرون
 آما دِسته ساخلا دالى سوز لرون

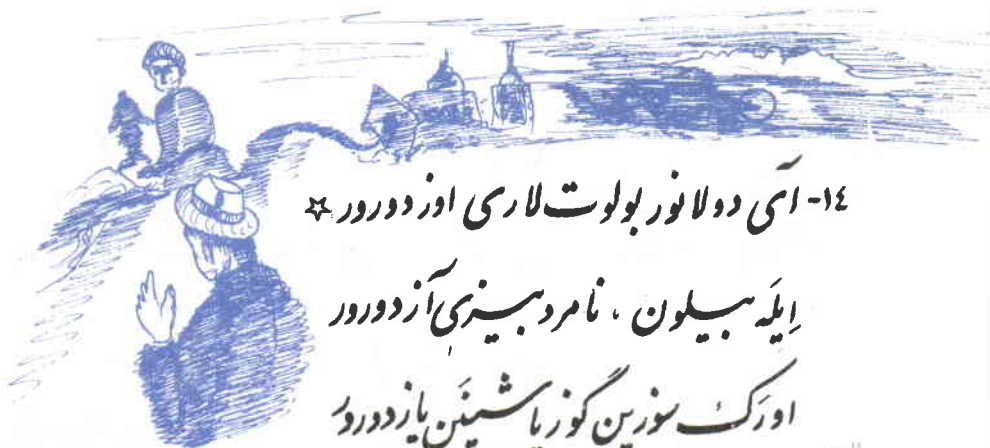
اوندا دِينه مامى ايللر، مِستده
 اينان دِديم، باتوب قالوب غفلته

۱۳- نه وُقْتِجان باخلاق دِلْت چو لونه
 ايلمينرين، داغدان آشان سینه
 تيز ايمبيون هرنا مردين سورينه

قويون گِدر، قوزى قالار دِنگده
 اون اَلنه گيگت قالار، اَلگده

۱۴- اسی دولانور بولوت لاری اوز دورور

ایله بیلون ، نامرد بینهی آزدورور

اوزک سوزین گوز یاشینن یازدورور

زمان چوندی آلا گوزه باش ایدی

آخام اولدی گون سارالدی قاس اید

۱۵- نامرکین آدی ، سانی اوجالدی

مرد ایلترین ایکیت لری قوجالدی

ذلت آشدی ، داغلار بوی اوجالدی

پولتوک ایل ، نقشه وروب دم حکیر

نامرد ایشی برکه دوشمه غم حکیر !

۱۶- نامرد آئین بو آیا ما کیم سالدی؟

بو نامرد لکر مرد ایچینده دن سالدی

یا قیز اولوب، بیزیم ایلر آن سالدی!

والاه کلون، عاقبت آغلیاق

باشاردیق جان نامرد آئین باغلیاق

۱۷- بره بوتون محبت قالا سیدی

غریب قالان، غریبک آناسیدی

نامرد اولما، مرد اوین بالا سیدی

آلاه اُز می محبتین گوندر د

نادان ایلر، بوز ما نه چوندردی! *

۱۸- بره اولدی . حاج ماحمید اولکنده *

یوردو یو و داغ ، درنی ، بولنده

عبدالله بیک اوردان کوچوب گلنده

ایندی سیزون داماغوز دادادی و

دره کرده دلتوزین ، آوسی وار

۱۹- بره چایی ، داغدی ، دشی گلکدی

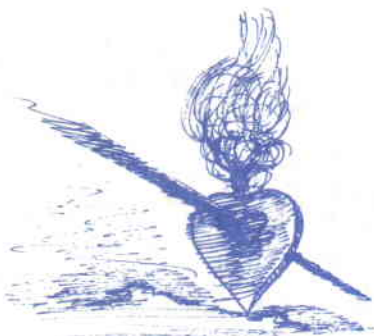
پایز اولجاق ، داغ درسی ، کولکدی

قیش قورتولجاق وارلی اوسی تولکدی

بامار اولون باغ سازینا سونیه

خرمن اوستی ، محبتدی کوزینه *

۲۰- بره بیهی ازل گوشتن آزدردی
غریلین قتره کونین یازردی
هریر سین بید یاره سوز دوردی

أزی دوروب شیشه جیری
اؤرگمی اؤی شیشه ، تاحیری

۲۱- بیز فیلون اؤرک سوزین قانان یوخ

یا قیز اولدوخ بیزی یادا سالان یوخ

یاری جان اولمشوق قوردان آلان یوخ

والاه بیزیم اگیمیز ایتید

اؤزون بوغاز گت پیاغا ایتید

۲۲- گلون دمی بونسان سورا آیلخ

عالم بوی آخیقتدا، سایخ

علت ندی هر گلنه، سویلاخ

نامر و لرسی بیر بیرین سالدراخ

اُز لرینی، اُز لر تین، چالدراخ

۲۳- بیه سالوب اگر آزاد اولسیدوخ

بلن لرین، بیزتدینی بولسیدوخ

بدین لرین، حیده لرین، قان سیدوخ

اوندا داهی آغلیان کوز المازدی

هر کنس کلوب بیر معرکه قورمازدی

۲۴- شیطانیق یغینتی لاری یغیل سا

نامی ایلر سولار کیسه دوروسا

یالاخی ایشلر زماندان دُروسا

داغلار گولر، یزلر گولر، گون گولر

ایلر گولر، کوزلر گولر، اوز، گولر

ایلان باجا

۲۵- بره سوزی، آیلدا جاق سیزلری

دیلن دیرون نشان دیرین بزرک

زمان چونیر، ادخوسلار ازلری

اؤکلر دن بیر بیر آلوب ساخلالار

کله جاقدا هر دم بینه یوخلالار

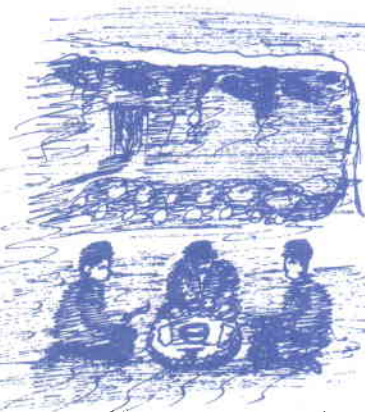
۲۶- آسی بولوتا الدوز لارے آخاند

بولوت آغلار ایلدیرلارشاخاند

سحرخانگی کون ساریسین یاخاند

دُنز پرده ارخه گلن چاغیورور *

گون یاغلانوب گیدن یوخدی چغیرور

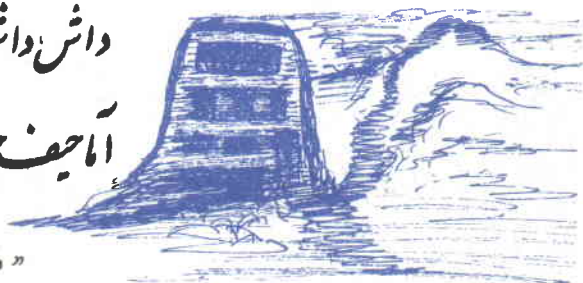
۲۷- پره اودا توپلارواش وِرزدی *

قارایوب دام دُوار، یاش وِرزدی

عبدانگیک، اسماعیل گیکه داش وِرزدی

داش داش وِسن اطاقلی باغ اوجالیدی *

آماجیف جوماناری قو حبالیدی..

۲۸- اوند اگور دوخ ، ادخو ایل فیلانی *

سماواری قیغیر د مدی چایدانی

دؤدارلار ایلانلارین جولانے *

بیردن یاقوب خارخار باخان چاخ

حسرتدی گوز چاناعینان آخان چاخ

۲۹- چاییمین قوزی سس گلنده

گلر آچوب یرین اوزی گلنده

آحاشم شهرچیدر دولی گلنده *

نیم بوردان گوزوم قالوب داغلاردا

گوزل گوزل ، چاییمینده باغلاردا

۳۰- قاری نہ از زاد اندا ایشینی *

یاخیش کوب گون قوزا سا با شینی

مشد عاتس چا غیرسون یولد ایشینی *

سَس دَرَم محبتون اولونجاق

کِف چکر دوق داغ دَرَه د دویونجاق

۳۱- دَر قَحِیْلَه قیزیل کو لَر آچاندا

چامی چپنَدَه اوشاقلارون آچاندا

غم سیز غم سیز مَنَدَه اوردا اوجاندا

اور کَلَر دَه ، کو لَر کیمی ، آچاردی

ایشیق لایب ، شفق کیمی ساچارد

۲۲- بره پری چای بولاغدی، چمندی

قارلی داغدی، داش آغیدی کراندى

قالقیرا دن، دالی سالان، موغاندی

باباگتدی، موغان قیردی، دغیتدی *

آتوب، ساتوب کوچ چاتوب قایتدی

۲۳- اوگوندیکی، یالقیزلاری دیندراخ

آغلارگوزلی اورگلری، گولیدیراخ

اناملقی، حقیقت، بولدیراخ

نامردلرین آلی بیزه چاماسین

حقیقت کلامی بینری آتماسین

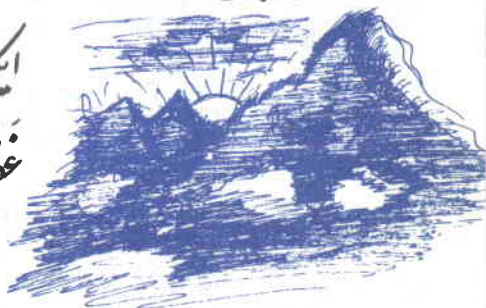
۲۴- بره گولین غونچه سینن در دیلر
 یازمیشدی غوربت و وئز دیلر
 یازان بولر ذلت کوئز دیلر!

اوندا وطن غریبیدی باجیلار
 آلاه بولور حوسدی آغزنی آجیلار

۲۵- بزر بریر، کوچوب گلدوخ بردن
 بابالاریوردینان، داشلی دردن
 یاغیش کسدی، دامجیلادوخ جردن!

ایکاش، بونان سرا، ایلر گولیدی
 غفلتده قالانلار، حتی بولیدی!

۳۶- بویازلا ، سیرلرین سوزلریدی
ایلیینده بره نین ، کوللریدی
عاشیق لاروز آخداران ، ازلریدی

بایرام اولسا ، سیزده منی کوزلیون ☆
گون چنچاندا شملری گزلیون

۳۷- بایرام گلیرگی بویون ، پندلری ☆
آچون ، توکون کورسی اوشتنه سوزلری
مکن اولسا ، یاداسالون بیزلری

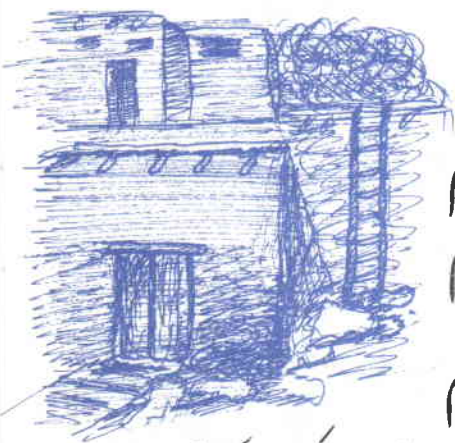
نوروزکلی آچاندا گلجا غام ☆
قوزی عیشه قاپاندا گلجا غام

۳۸- بره سنی آغلادانی، آغلایین
جیدگیرین اوزگی، داش باغلایین
خومردلرون، نامردالین داعلایین

بلکه داهی، گلوب آرا قاتمه
ایلر ترز آیلما، دشتی ساتمه

۳۹- بره بولورمن، وطنی آتارام
بابا یوردین، نامرد ایله ساتارام
نامرد یوکیکن، مرد ایسنا چاتارام

فکر میزدی، سیز لره ایتیه چاتام
راحتیغا چیار دوب سرا باتام

۴۔ میرزا ابوالقاسم مکتبہ بندہ اور خودیم *

دُرت گون اور دا دیزہ چوچٹ خردیم

کورٹوم نہ سی غضبیلہ سی قور خردیم

اوندا گور دوم چکدی بچہ سیلنی

قوالادی، دام باجانی، پلینی!

۵۔ برہ لیلر من سیزہ وصیت

صلا خور دی بیراشیدون نصیحت

چمک بیک درس اوخون حقیقت

ایندی سیزہ اور دا آجوب مدرہ

ایله بوردان من گلیم شمشیر

۴۲- نه کر بلا کر پیده ات ساتاردی *

حاج بفسد ولا حاج سینقد ایاتاردی *

سوره منن یر کو کونی ، قاپاردی *

اوند احاجینین گوردی قاپدی قولوی *

آزقین سالدی اطاقلی باغایو لوی *

۴۳- گنج گورنی چوبان ، داغدان باغوردی

قویونی آپار دیلار ، گلون گلون چغیردی

بیگده کتدن کوتلری سوردی

شاهمؤنتر قویوینلاری آپاردی *

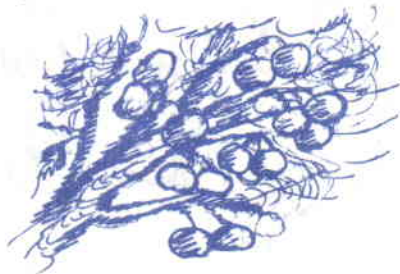
کتدی لرین داریو خینی تور تاردی

۴۴- بره ایلی سرتیب . سرهنگ خانیدی
ایل دایاغی بیگدی ، سلطانیدی
من گورننده ، مردفتولا خانیدی *

آلاه ادنا بیر حوت ادغول وریدی
عشرت خانم ، عزتلی بوییدی

۴۵- گول جساردا عاشیق آلمانا چالاندا
پایزلاردا ، پر آلمانا چینهارداندا
بیر بودوخ گونده کیسی پر آلمانا قویاندا
بلمزیدوخ کونلر دوزر ، گون دوزر
پرلر دوزر ، آیلار دوزر ، ایل دوزر

۴۶- بره سوزی داغی ، داشی، دیندیرور
ایلرینه کچن کونی . آندیرور
اولن ، اولدی . قالانلار . قاندرور

کچن لری بیریرزدن سورشون
گلجا قدا قارداش کمین بارشون

۴۷- بره چاین حاج ممدی . بورودی *

حاج ممدین ازی چوخدان چورودی
قالان قولان یالقیزلیوب اودی

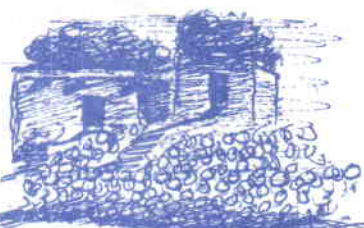
ایندی الہ ادغول ، ادشاق قلوبدی
مردمید اینن دغل دسلار آلوبدی

۴۸- آتشام سوری گیروات باشین آنده
قویونخینون ادوگی دوشه بنده
اوت قورتولسا تایالاردا، خرمنده

خرئل، یونجا، سامان لان چوخ اولار
اله خرمنده، داعی الار یوخ اولار

۴۹- بره منی دوت ایلیقدا ایستد؟ *

آتام باسوب اوزباغیریندا تیردی
بشیشیم اکنه، ازمی گتیردی

اون یاشاجان من بره دامیسم
بوئش ایله، آلاهی اینامیشام *

۵- من سیر لری، سیر دن یا خشی مانیرام

چوخ سوز قلوب، دماغا اوتانیرم

دالا هگلون تیر آیلانخ، یاسنیرم

سیر سی گوروب اُزدردیمی ایتیردیم

بوسوز لری یازدوب، سیر هیتیردیم

۵۱- اوندا گوردوخ، کودین بالونلار اوجیر

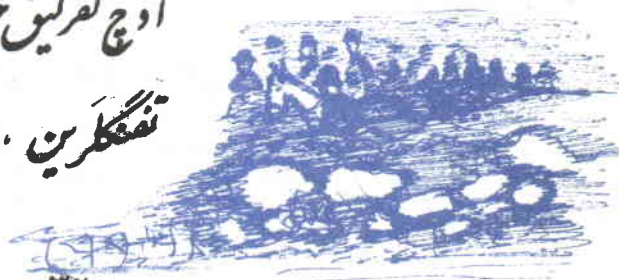
امی انه جانین کورتوردوب، قاجیر

گوردوم آبام آباشش، قاپونی آچیر

اوج نفرلیق کچرک، پالستار یولادی

تفککرین، امانته ساخلادی

۵۲- اوشاقلارین، آشیققلارین اوتاردیم

اینلاردا جینالیقی، توتاردیم *

هریان گلدی من یوکمی چاتاردیم

خرل ششمنی مره جوالا بساتاردیم

چیرپیلاری، شدشد یغاردیم

۵۳- حاج ماحمدین کوتله سی سوزاولاندا

قاجار کلوب بره ده قوناق، قالاندا *

جدا الله بیگده ادنا، طاق قوراندا

نمارشان بال، قوشونلی دودسده یغلاندا *

قاجارین ارنی آبی شکا رینا داغلاندا *

۵۴- بره ستن اسماعیل بیک گلنده

رضائیة د کایت کر دیننده

او کونرد بره سوزین، او خینده

هم آغلا دی، هم گولدی، هم گولدوردی

یادان چیان سوز کرده، بولدوردی

۵۵- بره والاه ادرک چو تمیر سیر کردن

ایلمیردن، پوردو میزدان، دوز کردن

گوردوز دوران الین اوزدی بیز کردن

بیزی دطن بیزی غربت قو جادی

مازا دوران یارویولدشین اوجادی

۵۶۔ برہ والاہ اشق اور ککر سونوب

جیا، حرمت، عصمت آخداران، الوب

عالم دونوب، سعادت یولی، چونوب

لاپاز قلوبدی یونکیسی آستلا *

پری یرہ سوی، سوا قاتیللا!

۵۷۔ اوندا گوردون، شمشیر الدہ تاجاق

ہر بریانا مشد لوقچی گلہ جباق

او کو نردہ احتشالار، باتا جباق

ظالم لظلمتہ نالان یاتا جباق

عزمتینہ عالمی، بوریح جباق

۵۸- بره والاہ آغلار کوز لر کولہ حباق

مجت لر اوزک پاسبین سید حباق

بونامرولر حقیقتی بولہ حباق

اما حیث بیز لر اوند ائلا روق

چو غلار میمنه بیلہ سوز لر قاناروق

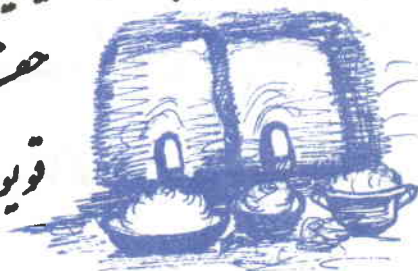
۵۹- حاج ماحمیدین سخاوتی، سلفی *

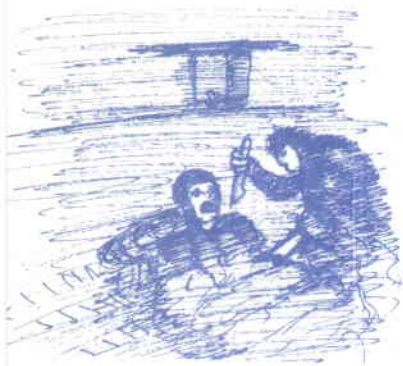
قحط یفتدا، اوج ایل چورک ورسه سی *

اون کودنجبان کنده یلرین دولماسی *

حقیقتی، پنخیل وارلی ورمه سی *

قویوب قاچوب، دای برده قالمادی *

۶۰- اُواری لار، فقط اَز قارین کوردی

مسکین خَلَه اَر لیتان قارین یاردی *

اَلن اُلدی، قالانلار جانان دیدی

آلاه بولور، سنجگشی او گونلر

اما بیزه آسان گلیر بو گونلر!

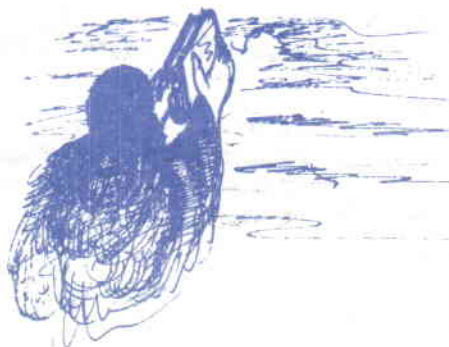
۶۱- بیز قَدیمَن دُش دشنی ما نیردوخ

دارد اقالان، انسان عین قانیردوخ

بیر کُفر انا داردان، یوخدان چالیندوخ! *

ایندی سیزه هر نه دِسم ناغیلدی

دشنلر تور دی دُسلار داغیلدی

٦٢- انا اگر گون بهر گوگون او نرسید

هر کیم سیمه بر نه وروب تانید

نامرد لرین، عمری باشا در رسید

چو خلار اوند آیری عالم بهیلمزدی

بیلن نلرده یا خشی پیسه دینمزدی!

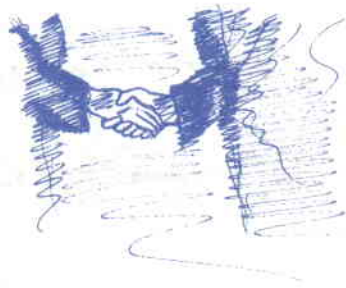
٦٣- انسان اودی یا لقیزلاری یوشلیه

از حقیقین از وارین سا خلیه

نامرد لری، ظالم لری، اوخلیه

بیه اولسا بار شیخلار قاریشار

امی الیه بیرین دوریشار

۶۴- بو عالمین چوخ ایشلری بیلدی!

هرکس اُزی هر نه بیلدی، اِلدی

ماردا وُردی، ماردا تودی نه اِلدی

آتین مینن اُزین ذیق بولوری

نادان ایلر آغلماقا، گولوری!

۶۵- چوخ سوز دِدیم من برون بینه لر دن

آجی شیرین هر نه دِستم، سیز لر دن

اینجی میسون، سیز دِمندن سوز لر دن

اینانون کی، حقیقتی، دِشتم!

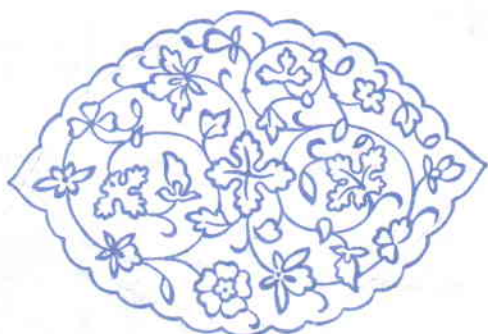
بلکه چو غلی، آجی سوز لر یه دِشتم!

٦٦- مَن بَرَنی گاه تو زادیم گوی کره
گاهان دُرُوم ، اَجالاردان پرکره
غرض بودی ، مَن دِیغیم سوزکره

قولاخ دُرُب ایللی سیرتا ، دِدییم
باردان دِدییم ، نَر دِدییم ، نَه دِدییم

زینمای کتاب بره سوزی

اسامی و اصطلاحاتی که شرح آنها لازم است بترتیب
شماره توضیح داده می شود .

بند ۴ - داشا دستنده گل چپگون آچالار :
خانگی که در اثر باد روی سنگ باد صغره جامع می شود بنایا
در داخل آنها دانه های تخم گلهاء وجود دارد ، که پس از رسیدن باران
بیه آنها در روی سنگ با نبر شده و گلهاء ریز و خشکی از
آنها شکفته می شود .

بند ۵ - تولکس : اسم محلی است که در تابستان
گوسفندان را در آنجا در کنار درود خانه های بزرگ و کوچک ده

خوابانیده و شیر آنها را میدوشیدند .

بند ۸ قویون دو غوب یا لیاندا دوزونی :

اشاره به بچه آوردن گوسفندان میباشد، راستی
اگر کسی پس از سقط ای برة ای را که از مادر متولد میشود بیند
میداند که عاطفه و محبت مادر تا چه حد عمیق و شیرین است
و یا بهتر بگویم چگونه در انسان اثر میگذارد . برة بعد از
آنکه در روی زمین قرار گرفت در داخل کبه ای مانند
کیسه ای پلاستیکی قرار دارد و گوسفند مادر بلافاصله
به لیسیدن برة شروع می کند ، آنقدر بچه ای خود را
می لیسد که تمامی آن پرده های نازک را از کلیه ای بدن برة
پاک کند و هر چه از پرده کمتر می شود و لیسیدن گوسفند بطول

انجام برده جان میگیرد، تا جایکی پوشش پوشش روی پاهای
خود می ایستد و چه بسا یکی دوبار تعادل خود را از دست داده و
نقش زمین میگرد و دوباره پس از آنکه زبان مادر همه جای
بدن برده برسد گویی روح تازه میگیرد. پس از آنکه برده برو
پاهای خود محکم ایستاد، بطرف پستان مادر میرود و از آن شیر
میخورد، حتی در همان حال نیز مادر از لیسیدن او سیر نمی شود
راستی که دنیای حیوانات چه گفتمانی دارد.
بند ۸ دگمت: آغل برده مارا گویند.

بند ۱۴ - آسی دولانور بولوت لاری اوز دورور:
در شب های متبانی هنگامی که هوا ابری می شود بچه ها حرکت
ابرا با خیال میکنند که ماه از داخل ابرا با سرعت در حرکت است، در

صورتیکه اگر با وقت و یا با یک چشم نگاه کنند متوجه خواهند شد
 که : از حرکت ابراست که ماه این چنین دیده می شود .
 و حتی در فیلم ها قالیچه ی حضرت سلیمان و مانند آنرا با استفاد
 از همین روش درست می کنند یعنی چیزی که قرار است در هوا
 حرکت کند آنرا ثابت نگهدارند و اشیایی که در پشت آن قرار
 دارد حرکت می دهند و مردم خیال می کنند که آنها در هوا پرواز
 میکنند و آنرا جلده فیلمبرداری گویند .

بند ۱۷ - نادان ایلر بوزمانی چندردی :

اقتباس از آیه ی ۱۲ از سوره ی رعد میباشد :

إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ .
 خداوند وضع هیچ گروهی را تغییر نمی دهد مگر اینکه خود آنان وضع خودشان را

تفسیر میدهند .

بند ۱۸ - بره اولدی حاج ماحمید اولنده :

کشته شدن حاج محمود برای آن محال گران تمام شد
دی عمومی پدرم ، مرد عمل و نیکو کار و سخی بود ، در زمانهای قدیم عده ای
باغی بنام شاهسون معروف بودند ، مدام به گله های گوسفندان
شبنجون زده و آنها را از کوه و دشت گله گله میبردند و یکروز
شاهسون ها به گله های یاورش برده و آنها را کلاً برده بودند تا پدرم
که برای عبد الله بیگ به تنهایی آنها را عقب انداخته و گله ها را از دست
آنها انداخته بود . و از طرفی حاج محمود که پدرم را بسیار دوست
میداشت بیاری او بکوستان رفته و پس از اینکه مطلع شده بود
که او گوسفندان را از دست دزدان ربانیده است خوشحال شده بود

بگفت یقوانی ها که گو سفندان آنها را برده بودند رفته بود، ولی انوس که
 در آنجا بقولی در سنگری از پشت تیر خورده و در اثر سهل انگاری یکی از
 یقوانی ها که پامی او را پانسمان کرده بود در اثر خون ریزی زیاد بهوش
 شده و پس از ساعتی در دهکده ای مرده بود خدا رحمت کند،
 و اما بعد ما شاهسون ها گفته بودند که ما هرگز آن مرد نیکو کار را نگشایم
 بلکه این مرد خدا را از طرف همایگان خود تان زده اند ؟ ...

بند ۱۹ - خرمن ادستی مجتهد می گوزینه :

بیریقی های مستدین زکاة اموال خود شان را از سر خرمن
 خانه های فقرا میفرستادند .

بند ۲۶ دُنْزیره :

اسم محلی است که قنات آب بزرگی در آنجا وجود داشت

و چون از آب آن عده‌ی زیادی استفاده میکردند بدین علت
 در هنگام پر شدن آنجا میبایست همه‌ی آنها یکدیگر در آنجا سهیم
 بودند به لایروبی آن اقدام نمیکردند. بنابراین یک نفر از اول
 صبح بیل بدست در آنجا می‌نشست و دست خود را بگوش نهاده
 و اما لی را برای باز کردن آب صدا میکرد که: آرَخه کلَن، آرَخه کلَن
 آلاَه آتا د رحمت ایلَه سین

بند ۲۷ - بره اونداتویلا ردا، آتش در ردی :
 در بره رسم بر این بود که در عروسیها همه را بعنوان آتش
 یعنی : (خوردن آتش) به میهمانی دعوت میکردند، هر چند که غذا
 دیگری هم چیده می‌شد ولی بهمان طریق ساده و بی آرایش نرسفته بود.
 بند ۲۷ - داش دوش اوسدن طاقلی باغ اوجالدی :

عبدالله بیگ پدر من و اسماعیل بیگ عموزاده او و پسر
حاج محمود دوتایی بمنظور تفتن ساختمانی چهار طبقه در باغ ساخته بودند
که حتی هنوز هم بهمان زیبایی و محکمگی یارب جاست .

بند ۲۸ - او ند اگور دوخ او خور ایف لیلانی :

حاج اسماعیل بیگ تمام داستانهای هزار و یکشب را از
داشت و همیشه داستانها یک به یک نزد یک بود میگفت
و توضیح میداد ، و در این هنگام میبایست سواد او میجوید
و چنانکه تو تون ادهم در کنارش میبوی و ایطالار که کنایه از
مار است از جمله کارهای او بود که می گفتند در شکم مار
کوچک میکاشت و پس از آتش زدن از دود آن سایه بایی
از مارها در روی دیوار اطلاق نمایان میشد !

بند ۲۹. آخام شهر چلیر دولی گلنده :
شهرچی یعنی دکاندار همه آنها از شهر خرید می کردند و اغلب
غروب آفتاب بابر دینه بده بر می گشتند .
بند ۳۰. قاری نه اوزاد اند ایشینی :

یعنی وقتی که قوس قزح نمایان میشد : « هرگاه در حین
آمدن باران آفتاب شود قوس قزح در افق نمایان می گردد و
علتش آنستکه اشعه های آفتاب در قطرات باران داخل و همانطور که
در موشور شفاف دیده میشود تجزیه میگردد و نیم دایره ای رنگارنگ
مرکب از هفت رنگ ظاهر می شود »

: مشهدی عباس پسر حلاج و همبازی من بود .
بند ۳۲. بابا گندی موغان قیردی داغیستی :

« ۴۹ »

بند ۳۲ - اشاره به بلای ناگهانی و کشتار دسته جمعی مسلمانان
در سرمای سخت و برف سنگین در محرم سال ۱۳۵۱ می باشد که داستان
آن در یادداشتی بنام (دشت مغان) برشته می تحریر در آمده است
که ان شاء الله بدست همگان خواهد رسید

بند ۳۶ - بایرام ادسا سیزده منی کوزلیون :
خطاب به خواهر انم می باشد ، زمانیکه آندو در آنجا بودند
همه ساله من بامادم بدیدن آنان میرتیم ، یادش بخیر .

بند ۳۷ - بایرام گلیرگی بویون بندلری :
بند همان کتان سفید را گویند از آنجایی که دهقانان بزرگ^{سبی}
علاقه زیادی دارند ، در آن زمان کتانهای بافت خودشان را چهارخا^{نی}
و یا آبی تدرنگ میکردند و پیش عید اغلب لباسهای آنان از همان پارچه با بود

؛ نوروز گلی آچاند اگلجا غام :

اشاره بالهای پیش از ۱۳۲۵ می باشد که خواهرانم آنجا بودند من بامادرم همه ساله بدین آنان میرفتم و حتی اینکه این اشعار در آن تاریخ نوشته شده بود .

واما نوروز گلی ، گلی نفش رنگ و زیبا و معطر است چون
گل های ریز و تشنگ آن در اول بهار و یا کمی جلوتر از عید نوروز از داخل
برف های تازه آب شده و یا اینکه اغلب از داخل بر فها بیرون
آمده و گل های آن شکفته میشود آنرا نوروز گلی می گویند .

؛ قوزی عمیثه قاچاند اگلجا غام :

منظور از عید نوروز است ، موقعی که چوپانان پس از دوشیدن
شیر گوسفندان ، بره مارادسته جمعی بداخل آنها را می کنند و اما

وقتی که بره مارا کمی زودتر از موقع آورده باشند عالم دیگری بوجود
 میآید؛ زیرا در آن موقع بره با بشق رسیدن بمادر و مادران
 هر چه زودتر برای شیر دادن به بره با آوازی طبع همگی گرا
 صدای میکنند، تماشای این منظره برای همه ی بچه ها جالب
 و فراموش نشدنی است.

بند ۴۰ - میرزا ابوالقاسم مکتب‌بنده او خوردیم :
 میرزا ابوالقاسم مکتب‌خانه‌ای داشت و من نیز یکی از شاگردان
 او بودم و اما در عرض چهار روز با من کلمه‌ای حرف نزد و اما در موقع
 نبودن او و حتی با بودن ایشان نیز آنچه که رواج بیشتر داشت
 شوخی‌های زیر چشپی و آشکاری بین شاگردان ریز و درشت بود
 و من بسیار از این حرکات آنان ناراحت بودم و اما مادر و بی.

نیدانم به چه علت مرا بباد گشت گرفت و من هم که بی میل نبودم
از آنجا دور شوم بعلیه بیرون انداخت باد وجود اینک وقت تحصیل
من بود بناچار در کوچ بازی پرد ختم .

بند ۴۲ - تنه کربلا . اسم قصابی بود ، و حاج لطف الله
عموزاده سی مان ، و سوره هم بازی من بود ، گوشت زردی
گویند که در آن روز بازی مرا گاز گرفته بود و اطاقلی باغ
همانجاست که در بند ۲۷ گفته شده است .

بند ۴۳ - قسمتی از ماجراهای شاهسون ما در بند ۱۸ گفته شده .

بند ۴۴ - فتح الله خان عموزاده مان مرد خیر می بود ، پس از
بازگشت خانواده می پدرم به (دوره) بعلت اینکه ما از خود خاندهای
نداشتیم ایشان یک خانه بزرگ و دو طبقه را تا پنج سال در اختیار

گذاشت و عشرت خانم زن دوست و از آنجا که فرزند می‌نداشتند
بهین منظور من ایشان را زاد عامی کنم .

بند ۴۷ حاج محمد ابراهیمی برقی بزرگ خاندان برقی^{ست}
و ایشان هفت فرزند بایاقت داشت و تمام خانواده های برقی با
از نسل همان برادران است که اکنون در همه جاسکونت دارند .

بند ۴۹ - بره منی دُست ایلقدایتروسی :
اشاره به هجرت ما بعد از قحطی و بلایای دشت منغان میباشد
که جد بزرگم حاج احمد ابراهیمی برقی برای همیشه به تبریز نقل
مکان نمودند و من در آن موقع چهار ماهه بودم ، و اما در پنج سالگی
من خانواده مان دوباره بده کوچ کردند و در این پنج ساله دوم تاده
سالگی همگی در بره بودیم و درست نه ساله بر دهم که در جنگ جهانی

دوم روشناس قدم شوم خود را به ایران گذاشتند .

: بوبش ایلده آلاهی اینا می شام :

ایمان بخدا چیزی نیست که باید سالها بطول انجامد (آنهم برای
بچه های مسلمان) بلکه با توجه به این حقیقت واضح که وجود هر یک
از دنیاات دلیل بر آن است که آنها آفریننده ای دارند خود
این مسئله را حل میکنند ، آری ، هیچ موجودی بخودی خود
وجود نمی آید . و این ، خود کافی است که انسان بقدرت نامحدود
خدا پی ببرد و او را باور دارد ، که پدید آورنده ای همه ی کائنات
است منظور از این مدت پنج سال نیست که در سرتاسر آن همیشه
در هر حال خدا را شناخته و بوجود او پی برده بودم ، آری برای
که طبیعت بشیر از سایر موجودات انسان را بوجود خدا متعالی

زمین می شود، زیرا در طبیعت بهتر احساس میشود که همه می آفریده های
 او، او را سجده می کنند و نمونه می آن این صفت از آیه هجدهم از
 سوره می مبارکه می حج میباشد :

الَمْ نُوْنِ أَنْ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
 وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالْدَّابُّ وَ
 كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ ط

یعنی : آیا ندیدی که هر که در زمین و آسمانهاست و آفتاب ماه
 و ستارگان و کوهها و درخت و جنبندگان و بسیاری از مردمان
 خدا را سجده می کنند ؟ ! ...

بند ۵۱ افنداکورد و ق کویدن بالونلاراد چیر :
 باردیکر اشاره به شهر یوشوم بیت میباشد که بناچار خاک

ایران زیر چکله های بیگانگان افتاد و سربازان ایران رو بکوه و دشت
نهادند و دست نفرینیه هم بپایه آوردند و ما درم لباس و خوراک
با آنها داد که بصورت غیر نظامی جان خود را حفظ کنند و تفنگ های
شان تا مدتی پیش با بمانت بود که بعد با خود آنان با لباس سبی
آمدند و اسلحه های خود را تحویل گرفتند.

بند ۵۲ جیالیق، یعنی: دغلی و ما فرمانی درباری.

بند ۵۳ قاجار گلوب برده قوناق قالاندا :

اشاره به مسافرتها و لیمه قاجار است که برای شکار خرس

آمده بود و حاج محمود به سربازان او همانند جیره های سربازی

نان و عسل داده بود، و قاجارین آنرا برای شکار یا داغلا را :

ماجرای طولانی دارد، خلاصه اینکه در اشعایت یکی از شخصیت ها

بهایه در مقابل ولیعهد ، برای آفتابی شدن افترا سرنگ خداداد خان
 بمرتبی میرشکار به خان کیشی فرمان داده بود که خرس را از
 (مناره) بیرون براند تا همگی به بینندولی خرس بزرگ ناگهان باشم
 تمام کیشی اهو پرتاب کرده و دست پای و شگسته بود و آنادرهان
 لحظه سرنگ خداداد خان خرس را شکار کرده و به بهایه ی ناباب
 بسختی پرخاش کرده بود .

بند ۵۶ لاپ آزالو بدی یون کمی آیتلا :
 اشاره بر ذریامت است قیاس از آیه پنجم از سوره ی مبارکه
 القارعة : وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ :
 یعنی زمانیکه کوهها چون شیم رنگارنگ زده می شود .
 بند ۵۹ حاج مامدین سخاوتی سلقسی :

آری سخاوت از شرف و عزت نفس سرچشمه میگردد :
 و در مورد سخاوت و سبب تکلیف بای از این آیه استناد میشود
 اُولَٰئِكَ يُؤْتُونَ اَجْرَهُمْ مَّرَّةً بَيْنَ يَمَاصِبَرُوا
 وَبَدَرُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ وَمِمَّا ذَرَقْنَاهُمْ
 يُنْفِقُونَ .

یعنی : با نگزیده و در مرتبه مزد داده شود که صبر کرده و بدیر امانی
 دفع می کنند و از آنچه روزی دادیم ایشان (یعنی فقرا را) انفاق
 می کنند .

: قحطه یقه ایل چورک درمسی :

منظور از سالهای ۱۳۰۲ تا ۱۳۰۵ می باشد در این سال
 بطوریکه مشاهده کنندگان آن زمان می گفتند نه از زمین بقدر کافی

میر و سید و نه مانند حالا و سایل حمل نقل وجود داشت و تقریباً در همه جا
وضع اینچنین بوده است .

: اُون کو دینچان کس دیرین دو لماسی :

در این مورد ما دم میفرمود : در آن زمان من تازه عروسی بودم
که مرا از سبزیزیده برده بودند ضمن کارهای خانه برداشت و
تحویل آرد که کار حاسی بود درختیار من بود ، اما هر چه کردند
بزرگ آرد بر می داشتیم و برای نختن آتش آرد و تقسیم آن به ستمندان
میدادم بار دوم ظرفهای آرد و محل آنرا پر میدیدم ! ؟
بالاخره روزی به خانم گفتم که آیا شما پشت سر هم ظرفهای آرد را پر کنید
مسکه پس از برداشتن آن بجای آن را همیشه پر می کنیم ؟ خانم انگشت
به مان گذاشت و گفت : هیس ! این که گفتی بین خدا و ماد و

بماند ، موظب باش هرگز بکسی نگو!

من خودم میدانم و این از مرحمت الهی و برکت اوست ، زیرا
مابدون دریافت وجهی فقط برای رضای پروردگار این نعمت خدا داد را
بین گرسنگان تقسیم نمی کنیم ، چرا باید این چنین باشد ؟ زیرا خدا
فرموده : **وَإِنْ لَكَ حَسَنَةٌ بِنَاعِفْهَا** ،^۱

یعنی : خداوند عمل نیک را چندین برابر میگرداند .
آری مادرم می گفت درست است که همه ساله آرد تازه به
کندوها ریخته می شد ولی در مقابل این همه برداشت خیلی عجیب بود
بالاخره در آخرین سال قحطی من بدستور خانم ، تیرکندوها را پس از
جارو کردن آن دیدم ! ...

: پخیل واری ورمه دی :

بضموده‌ی مادرم، همیشه حاج محمود می‌گفت که: اگر اقوام
ثروتمند بقدر امکان باری مردم برمی‌جاستند شاید در پوره کمتر کسی
از گرسنگی بمیرد، آری باین قول نه تنها آنها از مال خود انفاق نمی‌کنند
بلکه همگی به تبسیر فرار نموده و خود را کنار کشیدند که مبادا کسی از
آنها توقعی داشته باشد.

بند ۶۰ مسکین حله آفریقان قارین، یار دی:
خلاصه می‌قضایا اینکه غریبه‌ای که رمقی از جیات در وی نمانده
برای دریافت احسان حاج محمود شبانه بده وارد شده و زنی او را
بعنوان میهمان بجانده می‌خود برده و شب شکم او را دیده و از جگر او کباب درست کرده
و خورده بود، حاج محمود او را نیز بناچار مانند بقیه‌ی مردگان دفن کرده و
اما خود آن زن نیز بعد از اگر گرسنگی جان سپرد، مادرم می‌گفت هر چند

که ما آن زمان، بی‌وقت غذای سیر نمی‌خوردیم ولی از آن پس دیگر هرگز
 غذای سفره به نصف نمی‌رسید که فوراً آنرا جمع میکردیم و بین فقرا تقسیم
 می‌نمودیم، حتی بعضی از وقتها خودمان کمتر از آنان غذای می‌خوردیم.
 بند ۶۱ - بیکفرانا واردان یو خدا چالیندوخ :

بها منظور که شکر نعمت همیشه نعمت افر است کفران نعمت هم
 بس خطرناکست، میگویند زن دومی که برای جد بزرگم حاج احمد سیر
 از تبریز گرفته و آورده بودند در مقابل چیزی بی‌اهمیتی قرآن بدست
 گرفت و ناله کرد و کفران نعمت نمود و از آن پس دیگر ورق سیاه
 روزگار بر ما گشوده شد و بالاخره بلایا و ضرر و زیان پشت سرهم
 ما را فلج کرد و عاقبت شد، آنچه که مستر بود.

وهفت داستان آموزنده‌ی دیگر

ناخدای مهربان

ماجرای خانه‌ی خرگوش

دهکده‌ی خرمان

پرنده‌ی تخم طلایی

ساختن یک زندگی

عمو شمس الله ، ماشاء الله حلاج

کوشش برای زندگی

ابراهیم بصیری

